

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniewski Teresa Romer
Janusz Grzelak Mirosław Wyrzykowski
Michał Nawrocki

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Maciej Nowicki
Sekretarz: Piotr Kładoczny
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, 26 listopada 2015 r.

278./2015/OBS/API/DG

**Stanowisko Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w sprawie wypowiedzi
Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego i Wiceprezesa Rady Ministrów**

Helsińska Fundacja Praw Człowieka zdecydowała się zająć stanowisko w sprawie ostatnich wypowiedzi i wystąpień przedstawicieli Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Chcielibyśmy odnieść się w szczególności do wypowiedzi Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Wiceprezesa Rady Ministrów Piotra Glińskiego w programie „Minęła dwudziesta” wyemitowanym na antenie TVP INFO, 22 listopada 2015 r.

W trakcie wywiadu, którego przedmiotem była zasadność i legalność działań Ministra oraz innych członków rządu podjętych w związku z premierą spektaklu Teatru Polskiego we Wrocławiu pt. „Śmierć i dziewczyna”, wicepremier Piotr Gliński stwierdził: „to jest program propagandowy, tak jak wasza stacja uprawia propagandę i manipulację od kilku lat. I to się skończy, ponieważ tak telewizja publiczna funkcjonować nie powinna”¹. Swoją wypowiedź Pan Minister rozwinął następnie w wywiadzie udzielonym 23 listopada 2015 r. Telewizji Republika, mówiąc: „że TVP od dawna jest zaangażowana w walkę polityczną po jednej stronie naszej sceny politycznej. Zaangażowana ta instytucja jest na całego. Agresja, tendencyjne wywiady, dobór gości, wszystko wskazuje na to – badania, analizy treści – że to nie jest telewizja obiektywna, a publiczna telewizja powinna taka być”².

Kategoryczna wypowiedź Pana Ministra może budzić wątpliwości z punktu widzenia zgodności ze standardami zawartymi w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jako próba wywarcia niedopuszczalnej presji na władze i dziennikarzy mediów publicznych.

W szczególności należy zwrócić uwagę, że Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPC), ustalający treść rzeczonych standardów, stwierdził, że politycy piastujący ważne stanowiska w państwie lub samorządzie powinni w sposób odpowiedzialny i powściągliwy wypowiadać się publicznie na tematy światopoglądowe, które mogą być istotne z punktu widzenia kształtowania polityki władz czy funkcjonowania instytucji publicznych (*Bączkowski i inni p. Polsce*). Ich poglądy mogą być bowiem odbierane przez urzędników niższego szczebla

¹ Nagranie wywiadu dostępne na stronie internetowej TVP.

<http://vod.tvp.pl/audycje/publicystyka/minela-dwudziesta/wideo/22112015-2010/22458025>

² Z nagraniem wywiadu można zapoznać się pod poniższym linkiem:

<https://www.youtube.com/watch?v=4mnOXCNIpI>

czy władze instytucji publicznych jako sugestie. Takie wypowiedzi mogą mieć następnie rzeczywisty wpływ na decyzje naruszające prawa i wolności jednostki.

W tym przypadku wypowiedź piastuna władzy publicznej może nieść ze sobą niebezpieczeństwo wystąpienia tzw. „skutku mrozącego” (*chilling effect*) dla swobody wypowiedzi, powodującego, iż kierownictwo publicznego medium – w obawie przed poniesieniem negatywnych konsekwencji – zrezygnuje z prezentowania na antenie stanowisk niezgodnych z poglądami rządu. Nie można jednocześnie wykluczyć, że sformułowanie takiej wypowiedzi przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wywarło opisywany przez ETPC wpływ na ostrą reakcję Prezesa TVP S.A. w postaci decyzji o zawieszeniu prowadzącej wywiad dziennikarki Karoliny Lewickiej (decyzję tę zmieniono po wydaniu oświadczenia Komisji Etyki TVP, według której dziennikarka nie naruszyła swoim zachowaniem zasad etycznych³).

W świetle powyższego pragniemy przypomnieć, że warunkiem wypełniania przez media publiczne ich misji jest przekazywanie społeczeństwu różnorodnych informacji i poglądów, w tym również poglądów kontrowersyjnych, budzących niepokój czy skłaniających do dyskusji na tematy ważne społecznie. Na obowiązek przedstawiania przez media publiczne zróżnicowanych informacji i poglądów wskazuje m.in. ETPC oraz Komisja Europejska⁴. W wyroku w sprawie *Manole i inni przeciwko Mołdawii* ETPC podkreślił, że na państwie ciąży pozytywny obowiązek zagwarantowania dostępu opinii publicznej do mediów, w których przedstawiany będzie niezależny, pluralistyczny przekaz, odzwierciedlający m.in. różnorodność perspektyw politycznych w kraju. Ponadto władze mediów publicznych mają obowiązek zagwarantować dziennikarzom możliwość wykonywania swojej pracy bez nacisków i powinny prowadzić politykę kadrową w oparciu o względy merytoryczne, a nie polityczne czy światopoglądowe.

Opisana wypowiedź Pana Ministra budzi tym większe wątpliwości w kontekście wcześniejszego listu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego do Marszałka Województwa Dolnośląskiego, w którym wyrażono oczekiwanie natychmiastowego wstrzymania premiery spektaklu „Śmierć i Dziewczyna” w zapowiadanej przez twórców postaci⁵. Wystąpienie to również uznajemy za przykład nieuprawnionego nacisku na przedstawicieli władz samorządowych, a pośrednio także kierownictwo teatru.

W imieniu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

³ A. Kublik, „Oficjalnie: Karolina Lewicka nie naruszyła żadnej z 16 zasad etyki kodeksu etycznego dziennikarzy TVP”, *Gazeta Wyborcza*, 25.11.2015, http://wyborcza.pl/1,75478,19244055,orzeczenie-karolina-lewicka-nie-naruszyła-żadnej-z-16-zasad.html?utm_source=facebook.com&utm_medium=SM&utm_campaign=FB_Gazeta_Wyborcza

⁴ M.in. Commission Staff Working Document, SEC(2007)32.

⁵ <http://www.mkidn.gov.pl/pages/posts/komunikat-mkidn-w-sprawie-spektaklu-bdquosmierc-i-dziewczynardquo-5911.php>